

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M. P. i M. P.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu

Okręgowego w K. z dnia 1 kwietnia 2015 r., sygn. akt I C (...)

oraz prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 grudnia 2015 r.,
sygn. akt I ACa (...)

wydanymi w sprawie z powództwa M. P. i M. P.

przeciwko Gminie Miasto K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 20 grudnia 2018 r.,

zażalenia skarżących M. P. i M. P.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił
skargę powódek M. P. i M. P. o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 22 grudnia 2015 r., sygn. akt I ACa 522/15, oddalającym apelację powódek od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 kwietnia 2015 r., sygn. akt I C (...), którym oddalono powództwo powódek w sprawie o zapłatę przeciwko Gminie Miasto K.

Skarżące powołały się w skardze na podstawę wznowienia w postaci wykrycia okoliczności faktycznych i dowodów mogących mieć wpływ na wynik sprawy, z których nie mogły skorzystać w prawomocnie zakończonym postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Jako wykryte środki dowodowe skarżące wskazały: 1) mapę sytuacyjno-wysokościową oznaczoną jako „Szczegółowy plan zagospodarowania teren WUS K.” w skali 1:500 z 1972 r. (dalej jako: „mapa z 1972 r.”), 2) dziennik budowy nr 1/2010 z 2010 r. z budowy sieci kanalizacji deszczowej oraz drenażu na terenie działek nr 132/11, nr 132/12, nr 123/7, obręb 0018, przy ulicy M. w K. (dalej jako: „dziennik budowy z 2010 r.”), 3) operat pomiarowy - geodezyjną inwentaryzację powykonawczą z czerwca 2010 r., sporządzoną przez M. K., upr. nr (...) dotyczącą budowy sieci kanalizacji deszczowej oraz drenażu na terenie działek nr 132/11, nr 132/12, nr 123/7, obręb 0018, przy ulicy M. C. w K. (dalej jako: „operat pomiarowy z 2010 r.”), i 4) pismo Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w K. z dnia 17 maja 2017 r. znak MT.2371.2.2015 wraz z załącznikami (dalej jako: „pismo Komendanta z 2017 r.”). Przedstawione środki dowodowe w opinii skarżących potwierdzają, że na spornych działkach nr 132/11 i nr 139 nie przebiega żaden ciek wodny opisywany w opinii przez biegłą D. D., że realizowana w 2010 r. przez Gminę Miasto K. inwestycja budowy kanalizacji deszczowej na działce nr 132/11 kilkakrotnie przecina wskazaną przez biegłą trasę rzekomego cieku wodnego, a dokumentacja budowy nie potwierdza, żeby natrafiono na kolizję z ciekami wodnymi i żeby była potrzeba tymczasowego ujęcia tego cieku wodnego w realizowanych wykopach, zabezpieczenia, ominięcia lub budowy doraźnego systemu ujęcia wody z cieku wodnego oraz osuszania realizowanych wykopów do wykonania odwodnienia. Według skarżących mapa z 1972 r. potwierdza ponadto także, że nie wystąpiła opisywana przez biegłą D. D. zmiana ukształtowania terenu działki nr 139 przez wykonanie nasypu pod budowę budynku, która to zmiana w jej ocenie miała spowodować naruszenie stosunków wodnych w obrębie działki nr 139, czego konsekwencją miało być to, że na działce

nr 132/11 wytworzyła się niecka, w której gromadziła się woda opadowa, podczas gdy z mapy wynika niezbicie, że już przed budową budynku na działce nr 139 na sąsiedniej działce nr 132/11 istniała wymieniona niecka, a teren działki nr 139 został tylko nieznacznie zniwelowany (różnice ok. 20-30 cm ze znakiem +/-), oraz że nie wykonano na nim żadnego nasypu. Skarżące powołały się także na wykrycie nowych okoliczności, że Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w latach 2015-2016 sporządzała na spornym terenie działki nr 132/11 badania geotechniczne na potrzeby własnej inwestycji w postaci budowy Strażnicy Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej, które wykluczyły obecność opisywanego ciek w wodnego. W ocenie skarżących wskazane środki dowodowe mogły mieć wpływ na wynik sprawy, gdyż podważają ustalenia zawarte w opinii biegłej D. D., na której oparł się Sąd Apelacyjny wydając wyrok objęty skargą.

Skarżące powołały się również na wykrycie okoliczności w postaci tego, że biegła ad hoc D. D. została nieprawidłowo zaprzysiężona, tj. nie złożyła przysięgi biegłego przed składem orzekającym w pierwszej instancji, i tego, że kwalifikacje zawodowe, na które się powoływała jako hydrolog, z Ministerstwa Środowiska nr (...), zostały wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2007 r. jako niekonstytucyjne cofnięte i nie wywołują żadnych skutków prawnych.

Dla celów wykazania powołanych podstaw wznowienia, tj. na okoliczność późniejszego wykrycia okoliczności faktycznych i środków dowodowych mogących mieć wpływ na wynik sprawy, z których skarżące nie mogły skorzystać w sprawie zakończonej wyrokiem objętym skargą, skarżące powołały dowody w postaci mapy z 1972 r., operatu pomiarowego z 2010 r., bliżej określonej wiadomości e-mail z dnia 30 maja 2017 r., pism Prezydenta Miasta K. z dnia 6 czerwca 2017 r. i z dnia 25 maja 2017 r., oświadczenia geodety M. K. z dnia 26 maja 2017 r., pismo Komendanta z 2017 r., sporządzoną przez uprawnionego geodetę D. S. opinię z dnia 13 czerwca 2017 r. i dotyczącą porównania map: z opinii biegłej D. D. niemieckiej mapy topograficznej z 1936 r. do mapy zasadniczej z 2014 r. oraz z mapą z 1972 r., bliżej określonych pism Prezesa Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 grudnia 2016 r., z dnia 13 grudnia 2016 r., z dnia 27 grudnia 2016 r. i z dnia 4 stycznia 2017 r. i kilku innych dokumentów.

Ponadto skarżące wnioskowały o przeprowadzenie dowodów określonych w skardze o wznowienie na okoliczność sporządzenia operatu pomiarowego z 2010 r., porównania map i nieistnienia cieku wodnego w obrębie działek nr 132/11 i nr 139.

Sąd Apelacyjny, przyjmując, że skarga o wznowienie nie jest oparta na ustawowej podstawie w rozumieniu art. 410 § 1 k.p.c. nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa nie odpowiada żadnej z ustawowych podstaw wznowienia, lecz także wtedy, gdy podstawa ta odpowiada wprawdzie ustawowej podstawie wznowienia, jednak w rzeczywistości nie wystąpiła, stwierdził, że skarga nie została oparta na ustawowej podstawie. Sąd przyjął, że w świetle art. 403 § 2 k.p.c. konieczne jest stwierdzenie trzech przesłanek jako warunków możliwości wznowienia postępowania na tej podstawie. Po pierwsze musi chodzić o wykrycie po uprawomocnieniu się zaskarżonego wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w czasie wznowianego postępowania, ale nie zostały w nim wykorzystane, po drugie muszą tą być okoliczności lub środki, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy i po trzecie - musi zachodzić stan niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu.

Według Sądu skarżące nie wykazały, że w poprzednim postępowaniu nie mogły skorzystać z mapy z 1972 r., dziennika budowy z 2010 r. oraz operatu pomiarowego z 2010 r. Sąd ocenił, że z treści skargi o wznowienie, dołączonych do niej dokumentów, akt sprawy i zeznania złożonego przez świadka M. P. na posiedzeniu niejawnym wyznaczonym na rozprawę w dniu 10 stycznia 2018 r. wynika jednoznacznie, iż istniała obiektywna możliwość powołania tego środka dowodowego w prawomocnie zakończonym postępowaniu, a brak jego pozyskania we właściwym czasie wynikał tylko z zaniechania skarżących. Podobnie Sąd ocenił tę kwestię w odniesieniu do dziennika budowy z 2010 r. i operatu pomiarowego z 2010 r. Sąd wskazał ponadto, że jako wykryte nie mogą być traktowane okoliczności dotyczące braku kwalifikacji zawodowych biegłej D. D., gdyż były one podnoszone w apelacji skarżących od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 kwietnia 2015 r. i rozważane przez Sąd Apelacyjny, który wydał objęty skargą o wznowienie wyrok z dnia 22 grudnia 2015 r. Wreszcie Sąd odwołując się do stanowiska, że w świetle art. 403 § 2 k.p.c. nie mogą stanowić podstawy

wznowienia środki dowodowe, które powstały po uprawomocnieniu się zaskarżonego skargą wyroku, stwierdził, że warunków tego nie spełniają liczne dowody powołane w skardze przez skarżące, tj. wiadomości e-mail z dnia 30 maja 2017 r., pisma Prezydenta Miasta K. z dnia 6 czerwca 2017 r. i z dnia 25 maja 2017 r., oświadczenia geodety M. K. z dnia 26 maja 2017 r., pismo Komendanta z 2017 r., sporządzona przez uprawnionego geodetę D. S. opinię z dnia 13 czerwca 2017 r., dotycząca porównania map: z opinii biegłej D. D. niemieckiej mapy topograficznej z 1936 r. do mapy zasadniczej z 2014 r. oraz z mapą z 1972 r., pisma Prezesa Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 grudnia 2016 r., z dnia 13 grudnia 2016 r., z dnia 27 grudnia 2016 r. i z dnia 4 stycznia 2017 r. i kilka innych dokumentów dotyczących kwalifikacji biegłej D. D., powstałych w latach 2015-2017.

Kierując się tymi względami Sąd Apelacyjny na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę o wznowienie.

Na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 25 kwietnia 2018 r. o odrzuceniu skargi o wznowienie zażalenie wniosły skarżące. Zarzuciły naruszenie art. 403 § 2 i art. 410 § 1 k.p.c. Wniosły o uchylenie zaskarżonego postanowienia i rozpoznanie sprawy na nowo.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W okolicznościach sprawy kluczowe znaczenie ma zarzut naruszenia art. 410 § 1 dotyczący przekroczenia granic kognicji sądu badającego, czy skarga o wznowienie oparta jest na ustawowej podstawie.

W judykaturze i literaturze rozbieżności wywołuje kwestia, czy sąd badający dopuszczalność skargi o wznowienie (art. 410 § 1 k.p.c.) rozważa tylko, czy podana w skardze podstawa wznowienia odpowiada jednej z podstaw, które przewidziane są w kodeksie postępowania cywilnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 303, z dnia 25 listopada 2011 r., II CZ 86/11, niepubl., z dnia 12 maja 2016 r., IV CZ 25/16, nie publ., z dnia 12 maja 2016 r., IV CZ 25/16, nie publ., z dnia 14 marca 2017 r., II CZ 163/16, nie publ., i z dnia 15 marca 2018 r., III CZ 8/18, nie publ.), czy też także to, czy podana w skardze podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007,

nr 3-4, poz. 48 i z dnia 20 maja 2011 r., III CO 5/11, OSNC 2012, Nr 2, poz. 21, z dnia 6 lutego 2018 r., III UZ 11/17, nie publ. i z dnia 28 lutego 2018 r., II CZ 105/17, nie publ.), przy czym nawet w ramach drugiego z tych zapatrywań podkreśla się, że odrzucenie skargi o wznowienie postępowania dlatego, że już z jej uzasadnienia wynika, iż przytoczona podstawa wznowienia nie występuje, jest możliwe tylko wtedy, gdy nie istnieją w tym względzie żadne wątpliwości (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., IV CZ 38/12, niepubl., z dnia 20 czerwca 2015 r., II CZ 93/14, niepubl.).

Należy przyjąć, że zadanie sądu, który ocenia, czy skarga o wznowienie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.), polega na tym, że ma on ocenić, czy podana w skardze podstawa jest w ogóle przewidziana w ustawie, i czy powołane przez skarżącego okoliczności faktyczne dadzą się zakwalifikować w sposób abstrakcyjny pod którąkolwiek z podstaw przewidzianych w ustawie, tj. czy wypełniają hipotezę którejkolwiek z norm opisujących ustawowe znamiona podstawy wznowienia. Badając, czy skarga jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia, sąd bierze pod uwagę jedynie treść twierdzeń faktycznych zawartych w skardze i nie weryfikuje ich prawdziwości. Zakładając prawdziwość tych twierdzeń sąd sprawdza, czy mógłby dokonać ich subsumpcji pod hipotezę którejkolwiek z przewidzianych w ustawie podstaw wznowienia, co wiąże się z istoty rzeczy z koniecznością dokonania wykładni hipotezy norm opisujących ustawowe podstawy wznowienia.

Rezultatem tych zabiegów powinno być ustalenie, wyłącznie na podstawie treści skargi, czy - przy założeniu prawdziwości twierdzeń faktycznych zawartych w jej uzasadnieniu - mogłaby ona być uzasadniona, czyli wznowienie postępowania mogłoby okazać się dopuszczalne, a nie to, czy w rzeczywistości istnieje powołana przez skarżącego podstawa wznowienia, czyli, czy wznowienie postępowania jest rzeczywiście dopuszczalne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., IV CZ 25/16, nie publ., z dnia 14 marca 2017 r., II CZ 163/16, nie publ., z dnia 15 marca 2018 r., III CZ 8/18, nie publ., z dnia 30 listopada 2018 r., II CZ 50/18, nie publ.).

Sąd Apelacyjny, badając, czy skarga o wznowienie postępowania złożona przez skarżące została oparta na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c., rozważał nie tylko kwestię, czy powołały się one na to, że nie mogły skorzystać z mapy z 1972 r., dziennika budowy z 2010 r. i z operatu pomiarowego z 2010 r. w prawomocnie zakończonym postępowaniu, lecz dokonał merytorycznej oceny tej kwestii, tj. ocenił, czy skarżące wykazały, iż nie mogły skorzystać z powołanych środków dowodowych w prawomocnie zakończonym postępowaniu, a stwierdziwszy, że skarżące tego nie wykazały - odrzucił skargę. Podobnie Sąd Apelacyjny rozważał nie tylko kwestię, czy skarżące powołały się na to, że okoliczności dotyczące braku kwalifikacji biegłej D. D. zostały wykryte po uprawomocnieniu się wyroku, lecz dokonał merytorycznej oceny tej kwestii, tj. zbadał - w świetle akt sprawy - czy nie były one przedmiotem rozważań w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Takie oceny i przyjęte w jej następstwie ustalenia, że wskazana w skardze podstawa wznowienia w rzeczywistości nie wystąpiła, oznaczało przesądzenie, że skarga jest bezzasadna, a nie niedopuszczalna. Oparcie skargi o wznowienie na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c. w zakresie, w którym chodzi o wykrycie okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać w prawomocnie zakończonym postępowaniu, polega na przedstawieniu w skardze twierdzeń, że po zakończeniu postępowania określone okoliczności lub środki stały się skarżącemu znane, a wcześniej o nich nie wiedział, a także na wskazaniu, że nie mógł z nich skorzystać w zakończonym postępowaniu. Sąd, badając, czy skarga jest oparta w tym zakresie na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c., ogranicza się do ustalenia, czy takie twierdzenia znalazły się w skardze (jej uzasadnieniu), nie bada natomiast, czy twierdzenia te są w jego ocenie prawdziwe. Badanie prawdziwości tych twierdzeń, choćby w świetle akt sprawy prawomocnie zakończonej, lokuje się już w ocenie zasadności skargi o wznowienie (por. *mutatis mutandis* postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., III CZ 8/18, nie publ., oraz z dnia 30 listopada 2018 r., II CZ 50/18, nie publ.).

Sąd Apelacyjny naruszył wobec tego art. 410 § 1 k.p.c. przekraczając granice kognicji, które są zakreślone w tym przepisie dla oceny, czy skarga o wznowienie jest oparta na ustawowej podstawie.

Odrębną kwestią jest założenie przyjęte przez Sąd Apelacyjny, że skarżące w części jako podstawę wznowienia określoną w art. 403 § 2 k.p.c. powołały środki dowodowe, które powstały po prawomocnym zakończeniu postępowania, co jest w świetle treści tego przepisu wykluczone. Jakkolwiek Sąd dostrzegł, że skarżące w skardze powołały środki dowodowe w różnej funkcji (środki wykryte, mające stanowić podstawę wznowienia określoną w art. 403 § 2 k.p.c., środki służące wykazaniu wykrycia środków dowodów mających stanowić podstawę skargi oraz środki służące uprawdopodobnieniu dochowania terminu do wniesienia skargi), to nie wyciągnął z tego właściwych wniosków. Środki dowodowe, które Sąd Apelacyjny zakwestionował z tego powodu, że nie mogły one stanowić podstawy wznowienia, gdyż powstały już po uprawomocnieniu się wyroku objętego skargą o wznowienie, z wyjątkiem pisma Komendanta z 2017 r., były powołane przez skarżące nie w funkcji podstawy wznowienia, lecz w funkcji środków mających służyć wykazaniu okoliczności świadczących o tym, że środki dowodowe powołane przez skarżące w funkcji podstawy skargi zostały wykryte już po uprawomocnieniu się wyroku. Wymaganie, aby środki dowodowe, o których mowa w art. 403 § 2 k.p.c., zostały „wykryte” w rozumieniu tego przepisu, odnosi się tylko do tych środków, które mają stanowić podstawę wznowienia, nie rozciąga się jednak na środki dowodowe, które strona powołuje dla wykazania swojego twierdzenia, że „wykryła” po uprawomocnieniu się zaskarżonego wyroku środki dowodowe mające stanowić podstawę wznowienia.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 i art. 406 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw